

Universitätsbibliothek Wuppertal

Aeli Donati qvod fertvr commentvm Terenti

Evgraphi commentvm continens

Donatus, Aelius

Lipsiae, 1908

Prologus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1594)

ANDRIA

PROLOGVS

Cum omnes poetae uirtutem oratoriam semper uersibus exequantur, tum magis duo uiri apud Latinos, Virgilius et Terentius. ex quibus, ut suspicio nostra est, magis Terentii uirtus ad rationem rhetoricae artis accedit, cuius potentiam per comoedias singulas ut possumus explicabimus. ac prima nobis ea sit, quae et pueris semper est tradita. Andria igitur prologum habet POETA CVM PRIMVM ANIMVM AD SCRIBENDVM APPVLIT. omnis prologus triplici inducitur causa: uel ut argumentum fabulae possit exhibere uel poetam populo commendare uel ut a populo audientiam postulet. sed his omnibus causis Terentius non ita usus est: habuit enim aduersarium ueterem poetam Luscium Lanuinum, cuius comoediae cum non placerent, semper maledictis aduersus comoedias Terentii pugnabat. propter hunc igitur Terentius prologum semper inducit, ut eius maledictis respondeat. quod si ita est, omnis prologus Terentii habet controuersiam. Andria igitur controuersiam tenet: mos est, uti ex Graeco in Latinum sermonem aliquid transferri liceat. Terentius comoediam Graecam Andriam cum transferret, adiunxit et Perinthiam, quae altera Graeca est comoedia. fit ergo reus, quia non debuerit alteram comoediam contingere in comoediae alterius translatione. est hic controuersiae qualitas, an iuste

1 uersibus] pro uiribus *Karsten* || 2 exequantur *Karsten* || 5 singulas comoedias α || 6 primum β | <prima> semper *Karsten* | tradita est α || 10 uel <ut> β | populo poetam α *F* || 16 respondeat maledictis α || 21 ergo post reus *L F*, om. *G* || 23 controuersia β

fecerit, cuius argumenta sic persequitur, ut per absolutam qualitatem habitus semper sit in disputatione tractatus. is omnino, ut dixi, duplex est 'feci, sed iuste feci' et 'feci, quia licuit per exemplum'. sed prius exordium sumitur, quod propositum ita est, ut poetam populo commendat: aliter enim beniuolentiam auditorum non potest comparare, nisi personae suae pudorem honestatemque declaret. est igitur ad comparandam beniuolentiam sumptum principium **1** POETA CVM PRIMVM ANIMVM AD SCRIBENDVM APPVLIT ID SIBI NEGOTII CREDITIT SOLVM DARI VT 10 PLACERENT POPVLO QVAS FECISSET FABVLAS. beniuolentia rhetorica arte captatur ex nostra persona: hoc supra positus uerbis expositum est, cum docuit sibi pudorem propositum et certam gloriam captaturum. unde a persona aduersarii, cum eius impudentia declaratur, hoc subiunxit **15**

4 VERVM ALITER EVENIRE MVLTO INTELLEGIT NAM IN PROLOGIS SCRIBENDIS OPERA ABVTITVR NON QVI ARGVMENTVM NARRET SED QVI MALIVOLI VETERIS POETAE MALEDICTIS RESPONDEAT. huc usque principium est habitum a nostra persona et ab aduersariorum: sequitur propositio quaestio- **20**

8 nis et primo promissio **8** NVNC QVAM REM VITIO DENT QVAESO ANIMADVERTITE. haec dicit quaestionem promittens. proponit autem ita quaestionem, ut, cum argumento quaestionem soluat, quaestionem proponere uideatur

9 **9** MENANDER FECIT ANDRIAM ET PERINTHIAM QVI VTRAMVIS **25** RECTE NORIT AMBAS NOVERIT. quaestionem illam supra diximus esse, quia non debuerit ex duabus comoediis Graecis unam Latinam facere. et huic respondet ita, quod liceat. ac primum unam dicit, <quia>, quamuis duae sint, inter se quoque quadam cognatione conueniant: hoc enim dixit MENANDER FECIT ANDRIAM ET PERINTHIAM QVI VTRAMVIS RECTE NORIT AMBAS NOVERIT NON ITA DISSIMILI

2 sit] est *LG*, om. *F* || 9 AD SCRIBENDVM om. *L* || 10 ID om. *L* || 14 captaturam β || 17 scribundis α || 21 et *W*.: sed *codd.* | permissio α || 26 RECTE — NOVERIT om. *L* || 28 facere] scribere α | respondet *FG*, -dit *rell.* || 29 quia *W*.: unam *L*, utramque ut *G*, quae post sint α

SVNT ARGVMENTO ET TAMEN DISSIMILI ORATIONE SVNT FACTAE AC STILO: licet duae sint numero, in unam tamen rationem conueniunt. quod si ita est, quae ex Perinthia in Andriam conuenerunt, ad Andriam iure translata sunt; unde non uidetur aliter fecisse quam licet. nam cum liceat ex una comoedia Graeca unam Latinam facere, hic quodammodo ex Andria Graeca Andriam fecit Latinam et quaedam ex Perinthia <trans>tulit, quae in Andriam conuenirent. igitur aduersarii id uituperare audent? adiecit argumentum absolutae qualitatis, uti supra diximus, quia quae fecit, fecerit per exemplum 18 QVI CVM HVNC ACCVSANT NAEVIVM PLAVTVM ENNIVM ACCVSANT QVOS HIC NOSTER AVCTORES HABET. et quoniam semper in exemplis laborandum est, ne ea sumamus, quae aliquando reprehensa sunt, adiecit 20 QVORVM AEMVLARI EXOPTAT NEGLEGIAM POTTIVS QVAM ISTORVM OBSCVRAM DILIGENTIAM. subiungit postea epilogorum uirtutem, uti liberatus culpae terrere incipiat aduersarios 22 DEHINC VT QUIESCANT PORRO MONEO. et honeste contendit aduersarios multa peccare, sed illa se nolle maledicere. concludit a precibus, ut beniuolentiam ab audientia populi petat 24 FAVETE ADESTE AEQVO ANIMO, simul pollicens quasi quoddam praemium de comoediis futuris, si fuerit libenter auditus. hactenus controversia tractata est.

1 POETA CVM PRIMVM ANIMVM AD SCRIBENDVM APPVLLIENSIS SENSUS hic est: cum primo poeta comoediam scribere uoluit, hoc tantummodo arbitratus est negotii sibi dari, ut placerent populo comoediae, quas fecisset. ergo quod sequitur 4 VERVM ALITER EVENIRE MVLTQ INTTELLEGIT, ille sensus est, ut, cum hoc solum sibi crederet propositum, 30

1 sunt oratione *FS* || 3 conuenerunt in andriam α || 6 facere] *sscr.* uel scribere *L*, scribere *rell.* || 8 transtulit *W.* || 9 aduersarii id] -rium β || 11 quae] qui β | fecit] -cerit *F*, *om. LG* | fecerit (-cit *S*) post exemplum α || 13 in *om. \beta* || 15 exoptat ante aemulari α , post neglegentiam *LG* || 17 <a> culpa α *F*, culpa *G* || 21 a populi audientia α || 30 cum *om. G*

ut comoediae suae placerent, <euenerit> et illud, ut aduersario debeat respondere. ergo IN PROLOGIS SCRIBENDIS OPERA ABVTITVR hoc est: ualde utitur opera prologorum, non ut argumentum narret, quod prologorum est semper officium, sed ut semper maliuoli poetae maledictis re-
 7 spondeat. adiecit 7 VETERIS POETAE, quo facilius hominem ex vetustate notare posset, qui, cum uetustate commendatus non sit notus, per maledicta inuidere uideatur. —
 8 8 QVAM REM VITIO DENT hoc est: quam rem culpent et
 11 accuset. — 11 NON ITA DISSIMILI SVNT ARGVMENTO ET 10 TAMEN DISSIMILI SVNT ORATIONE FACTAE AC STILO uult <dis>simile esse argumentum duarum comoediarum, non tamen plurimum dissimile. et ne Menandrum accusare uideatur, qui paene ex uno argumento duas comoedias fecerit, adiunxit, quod ad eius laudem pertinebat, ut 'dissi-
 13 mili oratione ac stilo' unius argumenti duas comoedias fe-
 17 cerit. — 13 QVAE CONVENERE IN ANDRIAM EX PERINTHIA multa ex *Perinthia comoedia* conuenerunt in *Andriam*:
 17 haec igitur Terentius in *Andriam* transtulit. — 17 FACI-
 VNT NE INTELLEGENDO hoc est quasi plurimum intelligendo. 20
 26 — 26 POSTHAC QVAS FACIET DE INTEGRO COMOEDIAS hoc est 'de integro', cum unam Graecam in unam Latinam transtulerit: nunc enim transtulit quasi duas. atque ex hoc uidetur illud Terentius declarasse: quod fecerit, iure fecisse et per exempla fecisse, uerum tamen iam non esse 25
 27 27 SPECTANDAE hoc est probandae. — EXIGENDAE foras mittendae.

1 euenerit *add. W.* | et] non *G* || 2 scribundis *α* || 4 semper est *FG* || 9 id est *α* || 11 orationi *LS* | ac] et *LG* | uult *om. S* || 12 dissimile *Westerh.* | esse] est *LS* || 15 adiunxit — 16 fecerit *om. L* || 15 ut *G, om. rell.* || 16 ac] et *G* | fecit *G* || 17 conuenerunt *FG* || 18 multa <enim> *α* | conuenerunt *FG*, conueniunt *rell.* || 20 id est *α* || 21 post has (*in hac corr. L*) *LFS* | QVAS FACIET] *hic incipit B* | DE — COMOEDIAS *om. L* | hoc — transtulerit *ante 17* IN ANDRIAM *G, om. L* || 24 terentius illud *α* || 26 factum *L¹*; futurum? || 27 SPECTANDAE] *hic incipit B'* | id est *α* | <an> exigendae <id est> *α*